

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Viite: Lausuntopyyntö OKM/53/040/2012

Lausunto toimenpideohjelmahdotuksesta saamen kielen elvyttämiseksi

Saamelaiset ovat Suomen alkuperäiskasa ja pieni kielivähemmistö. Valtion tulee kantaa erityistä huolta ja vastuuta heidän kulttuurinsa ja kielensä kehittämismahdollisuuksista. Lapin liitto pitääkin erittäin positiivisena toimenä Opetus- ja kulttuuriministeriön valmistelemaa toimenpideohjelmaa saamen kielen elvyttämiseksi.

Elvyttämistoimenpiteet ovat välttämättömiä. Vain osa saamelaislapsista ja nuorista on oppinut jonkun saamen kielistä ensimmäisenä kielenä kotonaan. Lisäksi yli puolet perusopetusikäisistä saamelaislapsista asuu saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella ja jää toistaiseksi kokonaan oman kielensä opetuksen ulkopuolelle. Tilanne edellyttää kiireellisesti toteutettavaksi työryhmän esittämiä toimenpiteitä:

- 1) saamen kielen *lähiopetuksen* varmistamista ja vakiinnuttamista pysyväksi osaksi koulutyötä siellä, missä se on mahdollista eli niissä kaupungeissa, joissa saamelaisia asuu huomattavan paljon ja
- 2) saamen kielen etäopetuksen mahdollistamista ja vakiinnuttamista niihin kuntiin ja kouluihin, joissa saamelaislapsia ja -nuoria on huomattavan vähän. Tavoitteena tulee olla tasokkaan saamen kielen opetuksen mahdollistaminen koko maassa.

Saamen kielipesätoiminta on osoittautunut tehokkaimmaksi käytössä olevista kielen elvyttämisen keinoista. Kielipesätoiminnan vakiinnuttaminen on välttämätöntä äidin-kielen tasoisen kielitaidon omaavien lasten ja nuorten kasvattamiseksi. Nykyisin kielipesätoimintaa toteuttavat kunnat ja järjestöt Saamelaiskäräjien rahoituksella. Toiminta pitäisi järjestää mahdollisimman yksinkertaisesti, kustannustehokkaasti ja joustavasti niin, että osapuolten vastuut ja työnjako ovat selkeät.

Lapin liitto kannattaa ja kiirehtii myös kielenelvytystyöryhmän raportin ehdotusta n:o 5, jonka mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla selvitetään mahdollisuutta muuttaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 § siten, että se mahdollistaisi siinä säädetyn rahoituksen myöntämisen myös muille kuin saamelaisten kotiseutualueen kunnille. Rovaniemen kaupungissa asuu vuoden 2011 saamelaiskäräjä-

vaalien yhteydessä tehdyn tilaston mukaan noin 900 saamelaista, joka on enemmän kuin saamelaisten kotiseutualueeseen kuuluvissa Sodankylän ja Enontekiön kunnissa. Lapin liitto katsoo, ettei perusteita saamelaisopetuksen rahoituksen tiukalle alueelliselle rajaamiselle enää ole. Saamelaisväestön määrän voi olettaa edelleen lisääntyvän ainakin Rovaniemellä.

Lapin liitto pitää tärkeänä, että opetus- ja kulttuuriministeriö käynnistää pikaisesti kielienelvytystyöryhmän esittämän (ehdotus 3) suunnitelman laatimisen saamen kielen etäyhteyksiä käyttävän opetuksen järjestämisestä. Saamelaisia asuu Suomessa 240 kunnassa. Saamen opetuksen järjestäminen muissa kuin suuremmissa saamelaiskeskitymissä, kuten Rovaniemi, edellyttää joustavaa, pysyvää, lainsäädännöllä ja rahoituksella turvattua etäopetusmahdollisuutta. Lapin liitto katsoo, että Saamelaisalueen koulutuskeskukseen tulisi kehittää valtakunnallista tehtävää hoitava saamen kielen virtuaaliopetuksen keskus, joka voisi joustavasti tarjota opetusta koko maahan tarpeiden mukaan.

Työryhmän ehdotuksessa esitetään, että viranomaisten ja julkisyhteisöjen rekrytointiprosesseissa ja uralla etenemisessä voitaisiin painottaa saamenkielen taitoa. Lapin liitto katsoo, että julkisissa rekrytoinneissa ensisijainen valintakriteeri tulee aina olla pätevyys. Uralla etenemisen tulee perustua henkilön osaamiseen. Kielitaito voidaan lukea eduksi silloin, kun valintaa tehdään yhtä pätevien hakijoiden välillä. Näin turvataan pätevien henkilöiden valinta saamelaisten kotiseutualueen kuntien ja muiden julkisyhteisöjen palvelukseen.

Raimo Holster
Vt. Maakuntajohtaja

Maiju Hyry
Yhteysjohtaja